

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä

Vasupuu pedagogisena dokumenttina

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet näkyväksi vanhemmille pedagogisen dokumentoinnin avulla

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaali-ala

Opinnäytetyö

07.10.2020

Tekijä(t) Otsikko	Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä Opinnäytetyön otsikko
Sivumäärä Aika	33 sivua + 5 liitettä 07.10.2020
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosionomi AMK, varhaiskasvatuksen polku
Ohjaaja(t)	Lehtori Miia Ojanen Lehtori Satu Hakanen
<p>Uudistunut Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet korostaa aiempaa enemmän vanhempien osallisuutta osana toiminnan kehittämistä. Samalla kasvattajien tulisi suunnitella arjen toimintaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin pohjaten sekä peilata toimintaansa pedagogisen dokumentoinnin kautta.</p> <p>Tämän monimuotoisen opinnäytetyön teoria pohjautuu sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin että pedagogiseen dokumentointiin ja niitä taustoittaviin tutkimuksiin. Opinnäytetyön tavoitteina oli tuoda pedagogisen dokumentoinnin avulla Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista nousevia sisältöjä ja tavoitteita näkyvämmäksi vanhemmille sekä tuottaa työmenetelmä, jolla kasvattajat voivat arvioida ryhmän pedagogisen toiminnan toteutumista. Toteutimme Vantaalla Ankkalammen päiväkodissa vasupuun. Yhden päiväkotiryhmän kasvattajat toivat vasupuussa pedagogisen dokumentoinnin kautta toimintaansa esille Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista nostettujen aihepiirien mukaan.</p> <p>Opinnäytetyön ensimmäinen tavoite ei toteutunut vanhempien vähäisen osallistumisinnon vuoksi. Silti ryhmän kasvattajat näkivät vasupuussa potentiaalia toiminnan näkyväksi tekemiseen. Sen sijaan pedagogisen toiminnan arvioimisessa vasupuu onnistui hyvin, sillä päiväkotiryhmän kasvattajat arvioivat ja muuttivat toimintaansa vasupuuta hyödyntäen. Opinnäytetyön perusteella vasupuuta voi hyödyntää pedagogisessa dokumentoinnissa, mikäli päiväkotiryhmässä on innostusta ja halua toiminnan aktiiviseen kehittämiseen.</p> <p>Jatkossa opinnäytetyön tuotosta voisi hyödyntää esimerkiksi työkaluna päiväkodin toiminnasta ja tavoitteista kertomiseen 1–3 -vuotiaiden lasten vanhemmille. Lisäksi sitä voisi hyödyntää niiden vanhempien kanssa, jotka eivät välttämättä tunne suomalaisen varhaiskasvatuksen luonnetta.</p>	
Avainsanat	Varhaiskasvatus, pedagoginen dokumentointi, vanhempien osallisuus, arviointimenetelmä

Author(s) Title	Marko Tammelin and Tommi Mäkelä Title of the Thesis
Number of Pages Date	33 pages + 5 appendices 7 October 2020
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services in early childhood education
Instructor(s)	Miia Ojanen, Senior Lecturer Satu Hakanen, Senior Lecturer
<p>The new National Core Curriculum for Early Childhood and Education (ECEC) emphasizes parents' involvement in developing activities. Early childhood educators should plan their daily activities by using the National Core Curriculum for ECEC as source and reflect their work using pedagogical documentation.</p> <p>Theory of this multimodal thesis is based on the National Core Curriculum for ECEC and pedagogical documentation and research that is related to them. The aims of the thesis were to present National Core Curriculum for ECEC to the parents and produce a method for early educators to evaluate daily activities with pedagogical documentation. Thesis was conducted in collaboration with Ankkalampi kindergarten at Vantaa. Early educators of one group presented their daily activities with a tool for pedagogical documentation "Vasupuu". "Vasupuu" was designed by us and it highlighted important aspects from National Core Curriculum for ECEC.</p> <p>First aim of this thesis was not successful as parents lacked interest. Still educators of the group saw potential in presenting and making National Core Curriculum for ECEC more visible on daily activities for more involved and interested parents. Whereas the second aim of the thesis of making a method for evaluating daily pedagogical activities was successful. Educators evaluated their daily activities and changed their plans by using "Vasupuu". On the account of this thesis "Vasupuu" can be used in pedagogical documentation if there is enough enthusiasm and desire to active development of daily activities and practices.</p> <p>In the future "Vasupuu" could be utilized as a tool to tell about the activities and goals of day care to parents of 1-3-year-old children. In addition, it could be utilized with parents who may not know the nature of Finnish ECEC.</p>	
Keywords	Early childhood education and care, pedagogical documentation, parental involvement, evaluation method

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	2
2.1	Laaja-alainen osaaminen	3
2.2	Oppimisen alueet	4
2.3	Leikin merkitys varhaiskasvatuksessa	4
3	Pedagoginen dokumentointi	5
3.1	Pedagogisen dokumentoinnin määritelmä	6
3.2	Pedagoginen dokumentointi käytännössä	6
3.3	Näkökulmia pedagogiseen dokumentointiin	8
3.4	Pedagoginen dokumentointi laadun arvioinnin työkaluna	10
4	Ammattilainen, vanhemmat ja tiedon jakaminen	11
4.1	Tiedon jakaminen	11
4.2	Vanhempien osallisuus	12
5	Opinnäytetyön tavoite	14
6	Opinnäytetyön toteutus	14
6.1	Suunnittelu	15
6.2	Vasupuun toteuttaminen	17
7	Toteutuksen arviointi	23
7.1	Oma arviointi vasupuun toteutumisesta	23
7.2	Päiväkotiryhmän opettajan palaute	26
8	Pohdinta	27
	Lähteet	30
	Liitteet	
	Liite 1. Vasupuu	
	Liite 2. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden aihealueiden tiivistelmät	
	Liite 3. Tiedote vanhemmille	
	Liite 4. Palautekysely ryhmän kasvattajille	
	Liite 5. Vasupuu opas	

1 Johdanto

Uusi varhaiskasvatustalaki (540/2018) tuli voimaan 1.9.2018 ja sen pohjalta on laadittu suomalaista varhaiskasvatusta ohjaava asiakirja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2019). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet korostaa aikaisempaan verrattuna vanhempien suurempaa osallisuutta varhaiskasvatukseen. Nykyisin vanhemmille tulee tarjota mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. (Opetushallitus 2020). Uutena dokumenttina Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2019) on jäänyt monelle vanhemmalle epäselväksi. (Päiväkotibarometri 2019a: 31). Jotta vanhempien ymmärrys sen tavoitteellisuudesta, velvoittavuudesta ja toiminnan toteuttamisesta kasvaisi, tulisi sitä avata heille nykyistä selkeämmin.

Tämän monimuotoisen opinnäytetyön tavoitteena oli pyrkiä vastaamaan tähän haasteeseen tuomalla vanhemmille Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2019) tutuksi. Opinnäytetyössämme tiivistimme Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) vanhempien ja kasvattajien kannalta keskeiset aihealueet selkeiksi tiivistelmiksi, jotka kokosimme yhteen vasupuun muotoon (Liite 1). Sen avulla varhaiskasvattajat pystyivät tuomaan päiväkotiryhmän päivittäistä toimintaa esille pedagogisen dokumentoinnin avulla. Samalla ryhmän kasvattajat saattoivat arvioida, toteutettiinko ryhmässä pedagogiikkaa monipuolisesti Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2019) peilaten. Tarkoituksena ei ollut lisätä kasvattajien työmäärää vaan integroida vasupuu luontevaksi osaksi ryhmän toimintakulttuuria.

Toteutimme opinnäytetyön yhteistyössä kunnallisessa päiväkodissa Vantaalla 3-5 –vuotiaiden ryhmässä. Vasupuuta kokeiltiin ryhmässä pedagogisen dokumentoinnin välineenä niin toiminnan näkyväksi tekemiseksi vanhemmille kuin myös kasvattajille pedagogisen toiminnan arviointiin. Suunnittelimme ja toteutimme vasupuun päiväkodin seinälle, jonka jälkeen päiväkotiryhmän kasvattajat vastasivat vasupuun käytöstä ja täydentämisestä pedagogisilla dokumenteilla omaa harkintaa käyttäen. Tämän jälkeen ryhmän kasvattajilta kysyttiin palautetta heidän kokemuksistaan vasupuun käytöstä.

2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain (2018/540) perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka avulla laaditaan ja toteutetaan niin paikalliset kuin myös lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadullisesti yhdenvertaista varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 7.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laaja kokonaisuus, kuten Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (2019: 22) eli Karvi toteaa omassa arvioinnissaan. Karvin (2019: 54) selvitys osoittaa kuitenkin, että varhaiskasvatuksen henkilöstöstä 44 % arvioi perehtyneensä suunnitelmaan kohtalaisesti ja 7 % heikosti tai erittäin heikosti. Myös päiväkodin johtajat arvioivat, että omasta henkilöstöstä 60 % oli paneutunut varhaiskasvatuksen perusteisiin korkeintaan kohtalaisesti.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet voidaan ajatella lapsen, vanhempien ja päiväkodin henkilöstön yhteiseksi suunnitelmaksi pedagogiselle toiminnalle. (Diggaa mun digimatkaa 2019.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2019: 7) painotetaan, että *“Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.”* Siksi yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää ja heille tulisi antaa monipuolisesti tietoa päiväkodin toiminnasta. Vanhempien kanssa tulisi jakaa päivätapahtumat sekä nostaa esiin kehitystä ja oppimista kuvaavat positiiviset asiat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 34). Toisaalta Päiväkotibarometrin (2019a: 31) vastausten perusteella pelkästään lapsen ja paikallisen varhaiskasvatussuunnitelmien välinen ero oli vanhemmille epäselvä, joista lapsen varhaiskasvatussuunnitelma oli usein tutumpi. Vanhempien ja kasvattajien välinen yhteistyö on tärkeää, mutta se edellyttää kasvattajilta aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. (Venninen — Leinonen — Rautavaara-Hämäläinen — Purola 2011).

Kati Smeds (Diggaa mun digimatkaa 2019) korostaa, että kasvattajien tulisi rakentaa arjen toiminta varhaiskasvatussuunnitelmasta käsin, eikä niinkään pohtia, miten oma toiminta on perusteltavissa sen mukaiseksi. Hän peräänkuuluttaa toimintakulttuurin muutosta, oppimisen näkyväksi tekemistä ja reflektiivistä pedagogiikkaa, jotka tähtäävät yksittäisen lapsen oppimisen tukemiseen. Hän nostaa erityisesti esiin pedagogisen dokumentoinnin ja laaja-alaisen osaamisen muutoksen toteuttamiseksi. Toisaalta Var-

haiskasvatussuunnitelman perusteet antaa myös mahdollisuuden aihealueiden oman näköiseen toteuttamiseen. Yleisesti kasvattajat kokivat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kuitenkin olevan: “...*tarkoituksenmukainen, selkeä ja käytännöllinen asiakirja, joka tukee kehittämistä paikallisella tasolla.*” ja sen koettiin parantavan pedagogiikan asemaa varhaiskasvatuksessa. (Karvi 2018a: 35-37, 39.)

2.1 Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksen yksi keskeisimmistä tehtävistä on luoda pohjaa lapsen laaja-alaiselle osaamiselle (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 23). Laaja-alaisen osaamisen voi kiteyttää luovaksi ja kriittiseksi tavaksi soveltaa uusia taitoja ja tietoa käytäntöön. Tarve laaja-alaiselle osaamiselle nousee yhteiskunnallisista muutoksista ja sekä työelämään että opiskeluun kohdistuvista vaatimuksista (Ahonen 2017: 44-45.) Laaja-alainen osaaminen on kokonaisuus, joka koostuu viidestä eri aihealueesta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 24):

- Ajattelu ja oppiminen
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- Osallistuminen ja vaikuttaminen

Aihealueet edistävät lapsen kykyä ymmärtää tietoja, taitoja, arvoja, asenteita ja tahtoa. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella laaja-alaista osaamista voidaan edistää, vahvistaa, ja luoda pohjaa lapsen elämän kehitykseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 23-24.) Kaikki viisi aihealuetta vaikuttavat siihen, miten varhaiskasvatusta tulisi toteuttaa sekä miten lasten oppimista tuetaan ja millaisissa ympäristöissä toimitaan. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet tulee nähdä toimintaa ohjaavana kokonaisuutena, eikä yksittäisinä osa-alueina. Tavoitteiden toteutumiseksi laaja-alaisen osaamisen aihealueet tulisi olla tiedostetusti läsnä arjessa niin kehittämisessä kuin myös suunnittelussa. (Ahonen 2017: 44-46.) Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat tiiviisti sidoksissa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimisen alueisiin, joiden tehtävänä on edistää lapsen laaja-alaista osaamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 24.) Liitteessä (Liite 2.) laaja-alaisen osaamisen sisältö on esitetty tiivistettynä.

2.2 Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvastavat varhaiskasvatuksen keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä pedagogisen toiminnan kannalta, jotka on jaettu viiteen eri aihealueeseen. Aihealueet eivät ole toiminnasta irrallisia kokonaisuuksia, vaan niitä tulisi yhdistää ja soveltaa toiminnassa esimerkiksi lasten mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaan. Oppimisen alueet ohjaavat kasvattajia monipuolisen ja eheän pedagogisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Tämä mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 40.) ja sen aihealueisiin kuuluvat:

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn

Kaikki viisi oppimisen alueen osa-alueita ovat samat kuin Esiopetussuunnitelman perusteissa, mikä mahdollistaa jatkumon varhaiskasvatuksesta esiopetukseen (Ahonen 2017: 162). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ei määrittele miten ja millä tavalla osa-alueita tulisi yhdistellä päiväkodin arjessa, vaan siinä korostetaan toteutuksen monipuolisuutta ja joustavuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 40, Ahonen 2017: 162-163.) Oppimisen alueet toimivat perustana päiväkodin arjessa tapahtuvalle tavoitteelliselle toiminnalle. Kasvattajien tehtävänä on varmistaa, että toiminta edistää ryhmän kaikkien eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 40.) Liitteessä (Liite 2.) oppimisen alueiden sisällöt on tuotu esiin tiivistettynä.

2.3 Leikin merkitys varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa leikin merkitys on nostettu vahvasti esille ja se on keskeinen kulmakivi kaikelle varhaiskasvatuksen toiminnalle. Kasvattajien tulisi tunnistaa sitä rajoittavia tekijöitä ja kehittää toimintaympäristöä leikin edistämiseksi. Leikissä tulisi tukea mielikuvituksen käyttöä kuin myös omaa ilmaisua ja luovuuden hyödyntämistä. Kasvattajien tulisi tunnistaa ja antaa tilaa spontaaneille leikeille. Leikkiin liittyy toiminnan lisäksi ristiriitojen rakentava selvittäminen, joihin kasvattajien tulee puuttua aktiivisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 30, 38.)

Leikin kautta lapsi oppii hahmottamaan maailmaa, ymmärtämään sosiaalisia suhteita ja ratkaisemaan ongelmia. (Hakkarainen 2001, Hujala — Turja 2011: 67-76). Leikin avulla lapsi voi tutkia ja ymmärtää erilaisia rooleja ja vuorovaikutustilanteita. Niiden kautta lapsi oppii ymmärtämään sosiaalista maailmaa sekä kehittämään realistisen minäkuvan rakentumista. Leikki toimii siten lasten tiedonhankintaprosessina ja oppimisen välineenä. (Hakkarainen 2001: 184.) Siksi leikillä tulisi olla merkittävä rooli varhaiskasvatuksessa.

Ahonen (2017: 90-96) korostaa, että leikin kautta lapsen on mahdollista kehittyä. Hän tuo esille, että ohjatun toiminnan tulisi olla osa leikkiä eikä irrallinen osa toimintaa. Leikin tulisi olla hänen mielestään kokonaisvaltaista toimintaa, eikä niinkään yksittäinen osa varhaiskasvatuksen toiminnassa. Arjen tilanteita tulisi hänen mukaansa monipuolistaa leikinomaisuudella, loruilla ja yhteisellä hauskuuttelulla, jotka vahvistavat oppimista.

Kasvattajien näkökulmasta leikkiä on tärkeää havainnoida ja dokumentoida. Leikkiä havainnoimalla kasvattajien on mahdollista syventää ymmärrystään lasten ajattelusta ja tunteista. Havainnot voidaan hyödyntää toiminnan suunnittelussa ja leikki auttaa myös aikuista oppimaan uutta. Yhtä lailla leikin havainnointi ja dokumentointi tarjoavat pohjaa keskusteluille vanhempien kanssa, jonka kautta voidaan tukea leikin jatkumoa kotiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 39-40.) Toisaalta kun leikkiä havainnoidaan ristiriitatilanteissa, on hyvä tunnistaa havainnoinnin merkitys ratkaisukeskeisenä välineenä, eikä niinkään ongelman osoittamisen välineenä (Ahonen 2017). Liitteessä (Liite 2.) on tiivistetty Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista leikin keskeisimmät kohdat.

3 Pedagoginen dokumentointi

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagoginen dokumentointi on liitetty osaksi toiminnan suunnittelua ja toteuttamista. Siinä pedagoginen dokumentointi tarkoittaa työmenetelmää, jossa yhdistyvät suunnittelu, toteuttaminen, arvioiminen ja kehittäminen. Sen tavoitteena on, että kasvattajat oppivat ymmärtämään lasta ja lapsien välisiä vuorovaikutussuhteita. Dokumentoinnin tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka pohjalta toimintaa voidaan muuttaa tarpeiden mukaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 37.) Pedagogisen dokumentoinnin yksi keskeinen ajatus on vahvistaa lapsilähtöistä varhaiskasvatusta, mutta se auttaa yhtä lailla ymmärtämään lasten näkemyksiä

vuorovaikutustilanteissa. Usein varhaiskasvatuksessa pedagogisen dokumentoinnin tarve kumpuaa arjen tilanteista. (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 80-81.)

Pedagogista dokumentointia tulisi hyödyntää etenkin lasten varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 10, 37). Toisaalta dokumentointiin ja arviointiin liittyy aina epävarmuutta ja siksi päätelmät ovat aina tulkinta vallitsevasta tilanteesta, kuten Koivunen ja Lehtinen (2015: 94-95) toteavat. Esimerkiksi tukea toteutettaessa oikeanlaisella dokumentoinnilla ja arvioinnilla on merkitystä arvioitaessa tuen vaikuttavuutta. Etenkin kielteiset tunteet saattavat vaikuttaa tulkintaan ja kasvattajat voivat alkaa löytää tukea omille negatiiviselle näkemyksilleen. Tällä voi olla merkitystä erityisesti suunniteltaessa oppimisen tukea yhteistyössä huoltajien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelma perusteet 2019: 57).

3.1 Pedagogisen dokumentoinnin määritelmä

Varhaiskasvatuksessa dokumenteilla tarkoitetaan yleensä toiminnan näkyväksi tekemistä sekä lapsen kehityksen ja oppimisen tallentamista valokuvien, videoiden, lapsen tuotosten ja aikuisten kirjaamien havaintojen avulla. (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 10). Dokumentointiin sisältyy subjektiiviset ja intuitiiviset valinnat, jotka määrittävät mitä dokumentoidaan, eikä kaikkea ei voida dokumentoida tai purkaa reflektiivisesti. (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 53.) Dokumenttien käyttäminen pelkästään tiedottamisen välineenä vanhemmille ei vielä tarkoita pedagogista dokumentointia. Vasta kun dokumentteja käytetään yhdessä lasten, vanhempien ja muiden kasvattajien kanssa toiminnan suunnitteluun ja arviointiin voidaan alkaa puhua pedagogisesta dokumentoinnista. (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 20-21.)

3.2 Pedagoginen dokumentointi käytännössä

Pedagogisen dokumentoinnin hyödyntäminen lähtee Buldun (2010) mukaan siitä, että kasvattaja tunnistaa opetuksensa lähtökohdat ja on valmis muokkaamaan opetustaan. Toisena tärkeänä asiana Buldu (2010) pitää hyvää yhteistyötä kollegoiden ja vanhempien välillä, jotta muutoksia voidaan saada aikaan. Hyvä pedagoginen dokumentointi auttaakin parhaimmillaan kehittämään oppimisympäristöä ja muokkaamaan sitä vallitsevaan tilanteeseen sopivaksi. Pedagoginen dokumentointi voidaan jakaa viiteen eri vaiheeseen (Kuvio 1.). (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 78-79).

Kuvio 1. Pedagogisen dokumentoinnin prosessia mukaillen (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 79)

Dokumentointi on hyvä aloittaa esimerkiksi kysymällä, mitä dokumentoidaan, minkä takia ja mitä dokumentoinnilla halutaan selvittää? (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 53). Seuraavaksi dokumentointiin valitaan tarkoituksenmukainen dokumentointitapa, jolla ennalta asetettuihin kysymyksiin saadaan parhaiten vastauksia. Dokumentointiin voidaan ottaa mukaan vanhemmat ja lapset, jolloin siihen on mahdollista saada uusia näkökulmia. Samalla dokumentoinnista tulee monipuolisempaa eikä se sisällä vain kasvattajien tulkintoja. (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 82-84.) Myös Buldu (2010) korosti kasvattajien ja vanhempien välisen yhteistyön tärkeyttä. Vanhemmat voivat esimerkiksi dokumentoida samoja asioita kotona ja havaintoja voidaan verrata keskenään. Siten saadaan kattavampi näkemys lapsen toiminnasta. Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen (2017) korostivat erityisesti lasten osallistamisen tärkeyttä, koska silloin lapset muuttuvat dokumentoinnin objekteista subjekteiksi. Samalla aikuisten ja lasten välistä valtasapainoa saadaan tasoitettua, kun lapset saavat tuoda omia näkemyksiään esille. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017: 84.)

Dokumentoinnin jälkeen havainnot tulisi purkaa yhdessä yhteisen ymmärryksen luomiseksi. Pedagogisessa dokumentoinnissa toimintaa tulisi arvioida yhdessä lasten, vanhempien ja muiden kasvattajien kanssa. Dokumentteja tulkittaessa apuna voidaan käyttää aiemmin mainittuja kysymyksiä mitä ja minkä takia dokumentoidaan (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 92.) Lapsen näkökulma on tärkeää ottaa huomioon tulkintoja tehdessä. Lapsen kanssa olisi hyvä käydä lyhyitä keskusteluja lapsen omien do-

kumenttien kanssa. Näin lapsella olisi mahdollisuus jälleen kerran tuoda omat näkemyksensä ja toiveensa esiin toiminnan suhteen. Yhtä lailla lasten kanssa voidaan käydä keskusteluja myös suuremmissa ryhmissä. (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 92-93.)

Varhaiskasvatuksessa toiminta on ryhmämuotoista, jolloin lasten kaikkia yksittäisiä toiveita ei kuitenkaan voida toteuttaa. Kasvattajan tehtävänä on löytää yhteisiä tekijöitä lasten toiveista. Niiden pohjalta toimintaa voidaan suunnitella ja toteuttaa laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti erilaisia tietoja ja taitoja vaativiksi kokonaisuuksiksi. (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 96-98.) Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2019: 38) korostetaan kasvattajien ammattitaitoa tiedostaa lasten aloitteita ja tunnetiloja toimintaa suunniteltaessa ja toteuttaessa sekä niiden tuomia pedagogisia mahdollisuuksia.

3.3 Näkökulmia pedagogiseen dokumentointiin

Hyville pedagogisille dokumentointimenetelmille on tarvetta, koska 39,1 % kasvattajista ei käyttänyt juuri ollenkaan pedagogista dokumentointia ja vain 4,3 % käytti sitä paljon työssään. (Rintakorpi — Reunamo 2016). Tulokset olivat saman suuntaiset Karvin (2019) laadun arvioinnissakin. Laadun arvoinnissa päiväkodin henkilöstö mainitsi pedagogisen dokumentoinnin vähäisen käytön syyksi sen uutuuden, toisaalta sen käytön ajalliset haasteet ja menetelmien puutteet. (Karvi 2019: 79-81, 123). Dokumentoinnin kannalta onkin merkittävää, miten havaintoja kirjataan, ovatko ne tarkoituksen mukaisia ja käyttökelpoisia. Pedagogisella dokumentoinnilla tulisi olla toimintaa kehittävä ote, koska havaintojen kirjaaminen voi helposti johtaa vain tapaan tallentaa. (Rintakorpi — Lipponen — Reunamo 2014.) Myös Ahonen (2017: 141-142) tuo esille dokumentoinnin merkityksen varhaiskasvatuksen kehittämisen välineenä lapsen kehityksen dokumentoinnin ohella. Hänen mukaansa dokumentoinnilla tulisi olla yhteys varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisältöalueisiin. Tästä syystä pedagogiseen dokumentointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kasvattajan tekemät kirjaukset tulisi tehdä samaan aikaan ajatuksella, että vanhemmat ovat oikeutettuja näkemään dokumentit. Samalla tulisi muistaa myös salassapitovelvollisuus ja tietoja koskevat säännökset. (Koivunen — Lehtinen: 80, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 56).

Dokumentoiminen ja arviointi vievät aikaa, mistä voi seurata, että kasvattajat viettävät vähemmän aikaa lasten parissa (Rintakorpi — Reunamo 2016). Tämänkään vuoksi ei

ole yhdentekevää, miten dokumentointia toteutetaan. Koska pedagogiselle dokumentoinnille ei ole vain yhtä toteuttamistapaa, tulisi kasvattajien löytää keinoja toteuttaa sitä luontevasti työn osana tai enenevässä määrin yhdessä lasten kanssa. Pedagogisessa dokumentoinnissa voidaan myös kirjata muistiin lasten tuottamia aloitteita, jolloin lapsilähtöisyys tulee mukaan toimintaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat varhaiskasvatusta yhä enemmän lapsilähtöisempään suuntaan lasten osallisuuden kautta. Siksi pedagogisen dokumentoinninkin olisi hyvä olla lapsilähtöistä. Tämän kaltaisen muutos on herättänyt vastarintaa kasvattajien pelätessä auktoriteettiaseman ja vallan menetystä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 38, Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 55.)

Rintakorpi ja Reunamo (2016) tuovat esiin, että taaperoikäisillä ja sitä nuoremmilla lapsilla pedagogista dokumentointia käytetään vähemmän kuin vanhempien lasten kohdalla. Siksi pienten lasten osalta uudentylaiselle dokumentointimenetelmälle ja kommunikointikanavalle kasvattajien ja vanhempien välille on tarvetta, koska pienempien lasten mahdollisuudet kertoa päiväntapahtumista ovat rajalliset. Esimerkiksi kuvien ja videoiden avulla voidaan kertoa paremmin lapsen toiminnasta päiväkodissa. (Hostyn — Mäkitalo — Hakari — Vandenbussche 2018: 15.) Myös Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen (2017: 20) korostavat, että dokumentoinnilla vanhemmat saavat mahdollisuuden tietää toimintaan vaikuttavasta pedagogiikasta ja miten se toteutuu käytännössä. Pedagogisella dokumentoinnilla voidaan tuoda myös vanhemmille esille varhaiskasvatuksen tärkeyttä ja korostaa pedagogisuuden merkitystä varhaiskasvatustyössä.

Lapsen kehitystä on dokumentoitu aiemmin muun muassa kasvunkansioilla. Kasvunkansio ei kuitenkaan toimi pedagogisena dokumenttina, ellei siihen liitetä suunnitelmallisuutta, toteutusta, arvioimista ja kehittämistä. (Ahonen 2017: 150, Diggaa mun digimatkaa 2019: 6). Parhaimmillaan kasvunkansioilla ja pedagogisella dokumentoinnilla voidaan tuoda lapsen arkea ja oppiskokemuksia konkreettisemmin esille (Buldu 2010, Higgins — Cherrington 2017). Hyvin toteutetulla pedagogisella dokumentoinnilla voidaan tehdä oppimista näkyväksi sekä tuoda uutta sisältöä keskusteluihin niin lapsen kuin myös vanhempien kanssa. (MacDonald 2007). Myös Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen (2017: 66) nostavat esille mahdollisuuden syventää kodin ja päiväkodin välistä vuorovaikutusta pedagogisen dokumentoinnin avulla. Dokumentoinnin avulla voidaan avata tarkemmin varhaiskasvatussuunnitelman perusteista nousevia teemoja ja tavoitteita vanhemmille. (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 20.) Pedagogisella dokumentoinnilla rakennetaan siten siltaa päiväkodin ja kodin välille.

3.4 Pedagoginen dokumentointi laadun arvioinnin työkaluna

Pedagoginen dokumentointi voidaan ajatella kasvattajan työkaluna ja toiminnan lähtökohtana, jonka mukaan toimintaa on mahdollista muokata tietopohjaan perustuen. Dokumentoinnilla voidaan havaita erilaisia puutteita ja asioita, joita ei välttämättä muuten huomattaisi. (Buldu 2010, Rintakorpi — Vihmari-Henttonen: 16.) Havainnointia ja arviointia on toteutettu aiemminkin varhaiskasvatuksessa, mutta se on keskittynyt pääosin lapsen kehityksen seuraamiseen. (Ahonen 2017: 291). Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen (2017) suosittelevat ottamaan yhtä lailla varhaiskasvattajien oman toiminnan osaksi pedagogista dokumentointia, jonka avulla työtä voidaan kehittää ja arvioida kriittisesti. Nykypäivänä havainnointi ja arviointi on nostettu varhaiskasvatuksessa keskeisiksi välineiksi toiminnan kehittämisessä. Ahonen (2017: 291) käyttää tästä nimitystä oppiva yhteisö, jossa ryhmän kasvattajat arvioivat omaa toimintaansa osana pedagogista dokumentointia. Tämä edellyttää kasvattajien yhteistä käsitystä siitä, mikä on tavoiteltavaa ja mikä on hyvä toimintatapa eri tilanteissa. Jokaisella on oma subjektiivinen käsitys ja mielipide eri laatutekijöistä. Niihin vaikuttavat myös erilaiset kulttuuritekijät ja arvot. Lopulta arviointi tulisi kuitenkin pohjata Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa annettuihin tavoitteisiin. (Rintakorpi 2019.)

Varhaiskasvatuksen laatu koostuu rakenne- ja prosessitekijöistä. Rakennetekijöitä ovat lait, asetukset ja muut asiakirjat, kuten Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Prosessitekijöitä ovat pedagogiikan toteuttamiseen vaikuttavat toimintatavat, lapsen kokemukset ja yleinen toimintakulttuuri. Prosessitekijät kuvaavat siten päiväkodin käytännön työtä (Karvi 2019a: 54, 67-68, Rintakorpi 2019.) Ahonen ja Roos (2019: 51) kiteyttävät varhaiskasvatuksen laadun toteamalla, että sen “... *määrittelee se, mitä arjessa tapahtuu ja miten hyvin nämä tapahtumat vastaavat toiminnalle asetettuja tavoitteita*”. Pedagogisen toiminnan tasolla arvioitavana ovat henkilöstön toiminta ja lapsen saama varhaiskasvatuksen laatu. Laatukäsitykset ovat kuitenkin sidoksissa kulttuuriin arvoihin ja oppimiskäsitykseen, jolloin painotukset muuttuvat ajan saatossa. (Karvi 2019a: 22-23.)

Paikallisella tasolla arviointia suoritetaan pääsääntöisesti itsearviointina. Myös Karvi (2018a: 128) toteaa arvioinnissaan, että konkreettinen vastuu jää yksittäiselle työntekijälle. Tämän toivat esille myös Ukkonen-Mikkolan ja Fonsén (2018: 53) tutkimuksessaan, jossa he havaitsivat, että osa opettajista koki pedagogisen työn arvioinnin vaikeaksi, koska se vaatii ryhmässä kaikkien sitoutumisen yhteisiin päätöksiin. Vastuu var-

haiskasvatuksen laadukkaasta pedagogiikan toteutumisesta on kuitenkin kaikilla ryhmän kasvattajilla, mutta ryhmätasolla kokonaisvastuu prosessista on ryhmän opettajilla. Vaikka varhaiskasvatuksessa arviointia suoritetaan pääsääntöisesti itsearviointina, tulisi siinä jälleen ottaa huomioon myös lasten ja vanhempien näkemykset, jolloin pedagogisia dokumentteja voidaan käyttää arvioinnin apuna. (Karvi 2019a: 22-25, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet: 37). Arvioinnin työkaluna pedagogisen dokumentoinnin tulisi olla toiminnassa systemaattista ja säännöllistä (Karvi 2019a: 74).

4 Ammattilainen, vanhemmat ja tiedon jakaminen

Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen (2017: 21) tiivistävät tiedonjakamisen merkityksen seuraavasti: *“Kun vanhemmat saavat riittävästi tietoa toiminnasta, he pystyvät ymmärtämään miten pedagogiikka nivoutuu kaikkeen tekemiseen”*. Vanhempien tiedonsaanti määräytyy pitkälti sen mukaan, miten aktiivisesti ja laajasti henkilöstö kertoo päivän toiminnasta. Keskusteluissa ja tiedottamisessa täytyy muistaa, että vanhemmat eivät välttämättä ole varhaiskasvatuksen ammattilaisia, jolloin on tärkeää tiedottaa päivän tapahtumista selkeästi jättämättä tulkinnanvaraa. (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 21, Koivunen — Lehtinen 2015: 72.) Oppimisen näkyväksi tekeminen monipuolistaa vanhempien ymmärrystä lapsen saamista oppimiskokemuksista (Buldu 2010). Siksi on hyvä pohtia, miten päiväkodin arkea ja toimintaa voisi tuoda esiin. Päivittäiset keskustelut hakutilanteissa ovat tärkeitä, mutta keskusteluja voidaan tukea lisäämällä visuaalista viestintää, kuten Higgins ja Cherrington (2017) toteavat. Heidän mukaansa digitaalisella portfolioilla onnistuttiin parantamaan vanhempien ja opettajien välistä viestintää ja tuomaan uusia keskustelunaiheita vanhempien ja lasten välillä (Higgins — Cherrington 2017).

4.1 Tiedon jakaminen

Tietoa jaettaessa kasvattajan on hyvä tiedostaa oma näkemys ammattilainen-asiakas – suhteesta ja sen merkityksestä vuorovaikutustilanteissa. Kasvattajat käyttävät valtaa suhteessa vanhempiin päättäessään mitä tietoa he jakavat toiminnastaan. (Rintakorpi — Lipponen — Reunamo 2014, Venninen ym. 2011: 55-56.) Viestinnän tulisi olla selkeää ja sen tulisi tuoda esille toiminnan tavoitteet, piirteet ja tehtävät. (Karvi 2018b: 70). Tietoa jaettaessa on tärkeää miettiä, mitä kerrotaan tai jätetään kertomatta. (Venninen — Purola 2013). Toisaalta yhtä lailla myös vanhemmat käyttävät valtaa suhteessa päiväkodin henkilöstöön esimerkiksi jättämällä lasta koskevia asioita omaan tietoonsa

kasvattajilta. (Venninen ym. 2011: 55-56, Venninen — Purola 2013). Dokumentointi ei siten ole neutraalia ja sitä tulkitaan usein sosiaalisessa viitekehyksessä. (Rintakorpi — Lipponen — Reunamo 2014). Myös Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen (2017: 55) korostavat, että dokumentointi on vallankäytön väline ja kasvattajien tulee siten tunnustaa sen vaarallisuus ja siihen liittyvät eettiset ongelmat. Vanhempien tulee saada tietoa siitä mikä teema kulloinkin on käsittelyssä. Saadessaan oikeanlaista tietoa toiminnasta, he pystyvät paremmin ymmärtämään taustalla vaikuttavaa pedagogiikkaa. (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017: 20-21.)

Vaikka vanhempien ja kasvattajien välistä keskustelua pidetään tärkeänä, niin silti vanhemmat jäivät monesti pelkästään vastaanottajan rooliin. (Karvi 2018b, Martin 2006.) Purola ja Smeds (Diggaa mun digimatkaa 2019) mainitsevat, että vanhemmat ovat kiinnostuneita lastensa arjen toiminnasta, mutta he kaipaavat tietoa ja materiaalia pohjalle. Myös Martinin (2006) mukaan vanhemmat kaipaavat usein tietoa päiväkodin toiminnasta. Päiväkotibarometriin vastanneista 12% oli melko tai erittäin tyytymättömiä päiväkodin ja kodin väliseen viestintään (Suomen Vanhempainliitto 2020b: 9.) Siksi on tärkeää miettiä, miten tietoa saataisiin jaettua vanhemmille. Esimerkiksi päiväkodin seinälle laitettavat tiedotteet saattavat jäädä helposti heiltä huomioimatta (Buldu 2010, Higgins — Cherrington 2017).

Niin Ukkonen-Mikkola ja Fonsén (2018: 52-53), kuin Venninen ym. (2011: 57-58) toteavat tutkimuksissaan, että opettajat pitivät tärkeänä hyvää yhteistyötä kollegoiden ja vanhempien kanssa, mutta tulosten pohjalta opettajat kokevat ajan riittämättömyyden suurena haasteena toteuttaa sitä. Esimerkiksi tärkeitä keskusteluja jouduttiin käymään osittain lasten kuullen ja toisaalta liian useat palaverit nähtiin välillä tehottomina ja aikaa vievinä.

4.2 Vanhempien osallisuus

Karvi (2018b: 75) on määritellyt yhdeksi varhaiskasvatuksen laadun indikaattoriksi huoltajien osallisuuden suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin. Indikaattoreissa painotetaan myös, että ohjausta ja neuvontaa tulisi toteuttaa kattavasti. Taustalla ovat vaikuttaneet muutokset lainsäädännössä sekä uudistunut Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Niissä vanhempien osallisuutta on korostettu etenkin paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman suunnittelun ja arvioinnin suhteen (Rintakorpi — Vihmari-Henttonen 2017). Karvin (2018b: 19) suosituksissa todetaan kuitenkin, että kasvattajat voivat

päättää, miten osallisuutta toteutetaan. Varhaiskasvattajien muodostamat pitkäaikaiset rutiinit toiminnassa saattavat olla esteenä vanhempien osallisuudelle, koska kasvattajien mielestä asiat voivat olla itsestään selviä, mutta vanhemmat eivät välttämättä niitä ymmärrä. (Venninen ym. 2011: 56). Myös Ukkonen-Mikkola ja Fonsén (2018) toivat tutkimuksessaan esille sen, että rutiinien muuttamisen vaikeus haittaa osallisuuden lisäämistä.

Vanhempien osallisuutteen vaikuttavat niin yhteisölliset rakenteet kuin myös yksilöiden näkemykset. Avoimuus ja tiedon lisääminen vanhemmille ovat avain osallisuuden edistämiseksi. Vanhemmat eivät voi kokea osallisuutta, jos mahdollisuutta osallistumiseen ei tarjota ollenkaan (Venninen ym. 2011: 58-59.) Vanhempien osallisuus voidaan nähdä laajana kenttänä alkaen haluttomuudesta osallistua päätöksen tekoon jatkuen aina toiminnan järjestämiseen. Vanhempien osallistumismahdollisuus varhaiskasvatuksessa tulee joka tapauksessa ottaa huomioon (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019). Silti vanhempien mahdollisuus osallistua päiväkodin toimintaan ja suunnitteluun ei päiväkotibarometrin (Suomen Vanhempainliitto 2020: 25) mukaan toteudu tällä hetkellä kovinkaan hyvin. Suurimmalle osalle (53%) vastanneista ei ollut esimerkiksi annettu mahdollisuutta osallistua toiminnan suunnitteluun. Toiminnan kehittämiseen ja arviointiin ei ollut mahdollisuutta 49% vastaajista. Vastaajista 72 % ei voinut vaikuttaa päiväkodin arkeen, kuten toiminnan järjestämiseen. Mahdollisuutta osallistua vanhempainyhdistystoimintaan oli tarjottu 37 % vastanneista. Kuitenkin 79 % vastaajista osallistuisi mielellään esimerkiksi lasten ja vanhempien yhteisiin tapahtumiin ja 42 % muihin vapaamuotoisiin tapahtumiin, missä pääsisi tutustumaan muiden lasten vanhempiin (Suomen Vanhempainliitto 2020a: 25.)

Aiemmin päiväkodin ja huoltajien suhteesta lapseen puhuttiin kasvatuskumppanuutena (Venninen ym. 2011: 10), mutta esimerkiksi Mahkonen (2018: 74) on kritisoinut termiä, koska se piilottaa valtasuhteita ja hankaloittaa vaikeisiin tilanteisiin puuttumista. Nykyisin siitä on siirrytty enemmän yhteisten tavoitteiden määrittämiseen, esimerkiksi lapsen vasukeskusteluiden kautta. Martin (2006) ehdotti, että varhaiskasvatuksessa pitäisi siirtyä pois rooleista, joissa vanhempien pitää olla läsnä asioiden edistämiseksi. Hänen mukaansa vanhempia pitäisi ottaa mukaan päätöksentekoon ja luoda jatkuvuutta keskusteluille. Yksi vaihtoehto tähän voisi olla pedagoginen dokumentointi, jolla voisi lisätä päiväkodin ja kodin välistä vuorovaikutusta. (Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen 2017: 66). Sen avulla on mahdollista lisätä vanhempien tietoa lapsen ajattelusta, toiminnasta ja arjesta. Siten vanhempia voidaan ottaa osalliseksi myös toiminnan kehittämiseen

kysymällä heidän näkemyksiään asiasta. (Hostyn ym. 2018: 16.) Yhdeksi merkittävimmäksi vanhempien osallisuuden merkiksi Venninen ym. (2011: 60) nostavat vanhempien kokemukset: *“..rohkeudesta tehdä aloitteita ja saada aikaan muutoksia, joista oma lapsi sekä lapsiryhmä hyötyvät.”*

5 Opinnäytetyön tavoite

Salonen (2013: 7) puhuu toiminnallisesta opinnäytetyöstä kehittämistoimintana, mikä kuvastaa hyvin työmme lähtökohtia. Opinnäytetyön lähtöajatuksena oli kehittää työmenetelmä toiminnan reflektointiin sekä tuoda vanhemmille päiväkodin pedagogista toimintaa paremmin esille. Tavoitteena oli selvittää voisiko pedagogista dokumentointia hyödyntää kodin ja varhaiskasvatuksen välisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi, kuten Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen (2017: 66) ehdottivat. Päiväkodin johtajan ja ryhmän opettajan kanssa käydyn keskustelun pohjalta päiväkotiryhmällä ei ollut erityisiä toiveita opinnäytetyön toteutusta varten. Lopulta opinnäytetyömme tavoitteena oli:

1. Kehittää työmenetelmä, jolla tuoda varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tutummaksi ja näkyvämmäksi lasten vanhemmille.
2. Kehittää työmenetelmä kasvattajille ryhmän pedagogisen toiminnan arviointiin ja reflektointiin.

Ahonen (2017) kiteyttää pedagogisen dokumentoinnin, että se on: *“...parhaimmillaan työkalu, joka tukee varhaiskasvattajien ammatillista kehittymistä sekä mahdollistaa lasten ja heidän perheidensä osallisuuden”*. Vasupuu tarjosi mielestämme hyvän työkalun kehittää toimintaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti lisäämällä vanhempien tiedonsaantia. Se ei kuitenkaan suoranaisesti osallistanut vanhempia. Lisäksi vasupuulla voidaan helpottaa toiminnan arvioimista, joka tukee juuri varhaiskasvattajien ammatillista kehittymistä.

6 Opinnäytetyön toteutus

Toteutimme vasupuun yhteistyössä Vantaan Ankkalammen kunnallisessa päiväkodissa 3-5 -vuotiaiden ryhmän kanssa. Suunnittelimme vasupuuta yhteistyössä ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. Teimme vasupuuta Metropolian tiloissa ja koostimme sen lopuksi päiväkodin seinälle. Suunnittelimme ja toteutimme vasupuun joulu-

tammikuun aikana ja pääsimme laittamaan sen seinälle tammikuun ensimmäisellä viikolla. Vasupuuta oli tarkoitus käyttää opinnäytetyötä varten tammi-huhtikuun ajan. Lähetimme vasupuusta päiväkotiryhmän lasten vanhemmille tiedotteen (Liite 3.) ryhmän opettajan kautta. Tiedotteessa avasimme vanhemmille opinnäytetyön tarkoitusta ja sen tavoitteita.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2019: 16) nostetaan esiin yhteistyön merkitys vanhempien kanssa. Lastentarhanopettajienliitto (2019) nostaa yhtä lailla esiin omassa eettisessä ohjeistossaan yhteistyön tärkeyden sekä avoimen tiedonkulun ja läpinäkyvyyden edistämisen. Opinnäytetyömme suunnittelun lähtökohtana oli parantaa edellä mainittuja asioita ja edistää siten varhaiskasvatuksen avoimuutta. Avoimuudella on eettinen yhteys osallisuuden edistämiseen, koska se rakentuu oikeuteen saada tietoa itseä koskevista asioista ja mahdollisuudesta ilmaista mielipiteensä ja päästä vaikuttamaan omiin asioihinsa. Yhtälailla osallisuuden tukeminen on eettisesti perusteltua, jotta yksilön ja viranomaisen valta-asemaa voidaan tasapainottaa (Talentia 2017: 16).

6.1 Suunnittelu

Lähtöajatuksena suunnittelussamme oli tuoda vanhemmille visuaalisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteet näkyville hyödyntäen samalla pedagogista dokumentointia. Samalla tarkoituksenamme oli kehittää kasvattajille työkalu ryhmän toiminnan arviointiin. Talentian (2017: 49) eettisten ohjeiden mukaan sosiaalialan ammattihenkilöillä on velvollisuus ylläpitää ja kehittää omaa ammatillista osaamista ja reflektoida omaa toimintaansa. Tätä pyrimme vasupuulla edistämään. Vasupuun kannalta näkyvä paikka eteisestä oli tärkeää, jotta se kiinnittäisi vanhempien huomion esimerkiksi tuonti ja hakutilanteissa. Toisaalta näkyvällä paikalla vasupuun kuvat ovat näkyvillä myös muille kuin ryhmän kasvattajille ja lasten vanhemmille. Ryhmän vanhemmista jotkut saattoivat olleet kieltäneet lastensa kuvien julkaisemisen tai rajoittaa sitä. Tämä tuli ottaa huomioon eettisen toimimisen näkökulmasta ja keskustelimme asiasta ryhmän opettajan kanssa. Samalla tapaa päiväkodin muut kasvattajat näkivät toimintaa avattuna, mikä vaati kasvattajaryhmältä avointa toimintakulttuuria.

Puumallia oli aiemmin hyödynnetty jossakin muodossa toisissa päiväkotiryhmissä, mitä kautta meidän ideammekin lähti alkujaan liikkeelle. Pohdimme myös toisenlaisia malleja, kuten ympyrää tai viikko-ohjelman visualisointia. Keskusteluissa ryhmän opettajan kanssa päädyimme vasupuuhun, koska se oli selkeä ja sopi muita malleja paremmin

ryhmän toimintaan. Ryhmällä oli jo ollut suunnitteilla vasupuuta vastaavan dokumentin tekeminen ryhmätilaan. Ryhmän opettaja pitikin puumallia soveltuvimpana pitkäaikaiseen dokumentointiin ja vanhempien kannalta. Vasupuusta oli tarkoituksena tehdä visuaalinen ja helposti käytettävä. Tarkoituksena oli, että vasupuupohjaa voisi hyödyntää luontevasti muissakin ryhmissäkin.

Pohdimme myös eri painotuksia, kuten esimerkiksi kulttuurisensitiivisyyttä, kulttuureihin tutustumista ja painotuksien hyödynnettävyyttä ryhmän kannalta. Päiväkodin johtajan ja ryhmän opettajan kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta erilaisiin painotuksiin ei ollut tarvetta, eikä heiltä tullut erityisiä toiveita toteutukseen. Siksi valitsimme vasupuuhun tiivistettäväksi varhaiskasvatuksen ja lapsen kehityksen kannalta mielestämme keskeisimmät aihealueet (Liite 2). Karvin (2019) laadun indikaattoreista pedagoginen dokumentointi, leikki ja oppimisen alueet vastasivat hyvin vasupuun tavoitteisiin. Pedagogisen toiminnan tavoitteena on edistää laaja-alaista osaamista ja se painottuu monessa kohdassa (Karvi 2019: 21, Ahonen 2017: 47). Lähdimme koostamaan ideaa vasupuusta, johon Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2019) valitut aihealueet oli mahdollista tiivistää selkeästi.

Ryhmän kasvattajien kanssa keskustelimme, että he liittäisivät kuhunkin aihealueeseen kuvia, tekstiä, lasten piirroksia ja muuta vastaavaa, sen mukaan miten he olivat toteuttaneet aihealueita. Heidän ajatuksensa oli, että he ottavat toiminnasta mieluiten valokuvia ja kuvaavat lyhyesti niiden yhteydessä mitä he ovat tehneet. Yhteisesti totesimme, että kuvia olisi järkevintä pitää vasupuussa muutama kuukausi kerrallaan ja poistaa vanhempia dokumentointeja uusien tieltä. Keskustelimme myös, että lapset voisivat ottaa itsekkin kuvia toiminnastaan. Ajattelimme, että näin vanhemmat olisivat halukkaampia tutustumaan puuhun, jos heidän lapsensa on tehnyt jotain siihen liittyvää. Sovimme myös, että kävisimme katsomassa ja keskustelemassa kerran kuussa, miten vasupuun käyttö sujui päiväkodissa. Lopuksi tulisimme kysymään palautetta sekä kasvattajilta vasupuun käytöstä pedagogisena dokumenttina ja arvioinnin menetelmänä, että vanhemmilta siitä saaduista hyödyistä tiedon saantiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja osallisuuteen. Mietimme esimerkiksi keskustelutilaisuuden järjestämistä tai päiväkotiin menemistä, missä olisimme haastatelleet muutamia halukkaita paikalla olevia vanhempia.

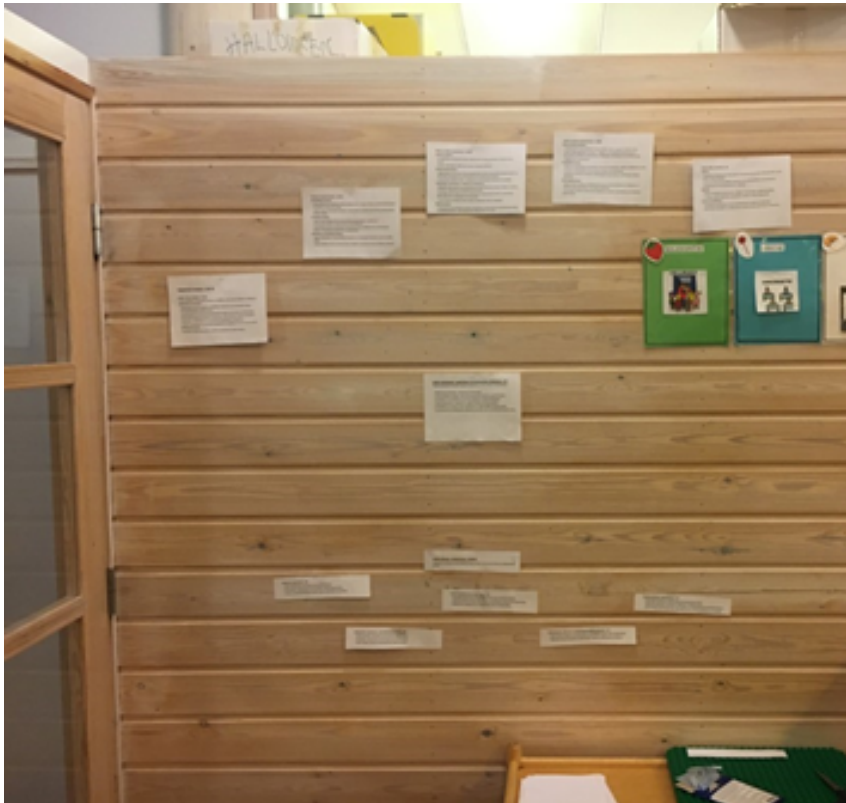
6.2 Vasupuun toteuttaminen

Kävimme tutustumassa päiväkodin tiloihin ja keskustelimme varhaiskasvatuksen opettajan kanssa ajatuksista vasupuun käytöstä. Katsoimme hänen kanssaan vasupuulle paikan ryhmän eteistilasta, jossa se olisi vanhempien helposti nähtävissä. Vasupuuhun käytettävissä oleva tila oli rajallinen. Sitä rajoittivat muun muassa seinällä olevat tiedotteet, viikko-ohjelma ja seinän läheisyydessä olleet muut tavarat ja huonekalut (Kuvio 2.). Käytettävissä olevaksi alueeksi mittasimme seinällä olevan tilaa noin 150x150cm.

Kuvio 2. Puulle varattu paikka päiväkodissa.

Seuraavassa vaiheessa aloimme suunnitella ja tekemään tiivistelmiä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden aiheista. Selkeyden ja luettavuuden vuoksi kirjoitimme tekstit ja otsikot tietokoneella. Teimme alustavat tiivistelmät ja kävimme sommittelemassa niitä päiväkotiryhmän seinälle ja hahmottelimme samalla vasupuun muotoa. Keskustelimme kasvattajien kanssa heidän näkemyksistään vasupuun suhteen. Aihealueista sijoitimme ylös oppimisen alueet, keskelle leikin ja alas laaja-alaisen osaamisen (Kuvio 3.).

Kuvio 3. Ensimmäisten tiivistelmien sommittelu seinälle.

Ensimmäiset tiivistelmät näyttivät päiväkotiryhmän seinällä liian raskailta ja pitkiltä luettavaksi lapsen hakutilanteissa. Tiivistimme tekstejä enemmän ja kiteytimme aihealueista ainoastaan pääkohdat. Näin vanhempien olisi nopeampi lukea tekstejä. Pyrimme kuitenkin säilyttämään aihealueiden alkuperäisen tarkoituksen. Uusien tiivistelmien (Liite 2.) jälkeen aloimme sommittelemaan tulevaa vasupuuta. Kokeilimme, miten tiivistelmien yhteyteen mahtui kuvia ja kuinka paljon aihealueet kokonaisuudessaan vievät tilaa. Sommittelun jälkeen aloimme muodostamaan vasupuun lopullista muotoa sekä hahmottelemaan vasupuun tarkempaa visuaalista puolta. Teimme jokaiselle oppimisen aihealueelle yhtenäiset isot kartonkipalat, jotta niihin saisi liitettyä riittävästi kuvia kerralla ja että aihealueiden väliset rajat olisivat mahdollisimman selkeät. Liikutettavuuden ja materiaalien vuoksi rakensimme vasupuun useasta eri kartonkipalasta (Kuvio 4.).

Kuvio 4. Vasupuun muodon sommittelua.

Kävimme laittamassa valmiin vasupuun (Kuvio 5.) päiväkotiryhmän seinälle lattiatasoa ylemmäksi, jotta se olisi aikuisten kannalta hyvällä lukukorkeudella. Aiemmin oli herännyt myös huoli siitä, että lapset saattaisivat repiä vasupuuta, jos se olisi sijoitettu liian alas. Keskustelimme ryhmän opettajan kanssa vasupuun käytöstä ja seuraavista taapaamiskerroista, jolloin tulisimme katsomaan vasupuun käytön toteutumista. Sovimme myös etukäteen mahdollisten kuvien ottamisesta vasupuusta opinnäytetyötä varten, johon opettaja antoi luvan, mikäli kuvista ei voi tunnistaa yksittäisiä lapsia. Tämän jälkeen päiväkotiryhmä alkoi opettajan johdolla täyttämään vasupuuta kuvilla ja muilla dokumenteilla noin kerran viikossa.

Kuvio 5. Vasupuu päiväkodin seinällä valmiina käyttöä varten

Aikataulullisista syistä kävimme ensimmäisen kerran katsomassa vasupuuta (Kuvio 6.) vajaan kahden kuukauden käytön jälkeen. Keskustelimme ryhmän opettajan kanssa, miten vasupuun käyttö oli sujunut. Opettaja toi esille sen, että vastuu vasupuun täyttämisestä oli ollut hänellä. Hän kuitenkin piti kuvien ottamisesta osana työtä ja piti vasupuun käyttöä mielekkäänä. Kuvat ryhmän opettaja oli otsikoinut ja päivännyt, jotta vasupuu pysyisi selkeänä. Vastaanotto vasupuulle oli ollut ryhmän kasvattajissa positiivinen. Opettajan tietoon ei ollut tullut sitä, että olivatko vanhemmat käyneet katsomassa vasupuuta. Toisaalta opettaja kertoi, että lasten vanhempien vaatimukset olivat olleet yleisestikin melko vähäisiä läpi toimintakauden. Ryhmän lapset olivat olleet vasupuusta aluksi kiinnostuneita, mutta heidän mielenkiintonsa oli loppunut muutaman päivän jälkeen heidän ymmärrettyänsä mihin vasupuuta käytettiin. Ryhmän kasvattajat olivat

käyttäneet vasupuuta aktiivisesti esimerkiksi tiimipalavereissa toiminnan arviointiin ja suunnitteluun.

Kuvio 6. Vasupuu ensimmäisen käynnin jälkeen.

Vasupuuta oli tarkoitus käydä katsomassa useammin kuin kerran, mutta opinnäytetyön ollessa kesken maailmanlaajuisesti levinnyt koronakriisi vaikutti myös opinnäytetyön toteutukseen erinäisten rajoitustoimien ja suositusten vuoksi. Siksi emme päässeet enää toista kertaa katsomaan vasupuuta. Ryhmän opettaja lähetti meille kuitenkin WhatsAppin kautta viimeisimmän kuvan vasupuusta, johon ei ollut tullut edellä mainituista syistä paljoa lisäystä. (Kuvio 7).

Vasupuusta oli tarkoitus tehdä vanhemmille WhatsAppin kautta lyhyt kysely, jossa olisi kartoitettu vanhempien kokemuksia vasupuusta tiedon saannin ja osallisuuden lisäämiseksi. Ryhmän opettajan mielestä WhatsApp oli paras vaihtoehto tavoittaa vanhempia, koska ryhmässä käytettiin aktiivisesti WhatsAppia viestintään. Kyselyssä kysymykset olisi laitettu jokaiselle vanhemmalle yhteisesti päiväkotiryhmän opettajan kautta ja he olisivat vastanneet yksityisviestillä takaisin. Emme toteuttaneet kyselyä koronaviruksen takia, koska keskusteluissa opettajan kanssa painottui, että vanhemmilla oli paljon muita haasteita. Tarkoituksena oli myös käydä ryhmän opettajan kanssa loppukeskustelu, jossa opettaja olisi päässyt vapaasti kertomaan mielipiteensä muun muassa vasupuun käytöstä yleisesti, sen hyödyistä ja vaikutuksista ryhmän toimintaan ja arviointiin. Painotimme siten vasupuun arvioinnissa kasvattajien antamaa palautetta (Liite 4.), jonka kysyimme sähköpostilla. Toteutimme saadun kokemuksen ja palautteen pohjalta myös pienen oppaan vasupuusta ja sen käytöstä (Liite 5.).

7 Toteutuksen arviointi

Vasupuu oli lähtökohtaisesti mielestämme yksinkertainen ja toimiva tapa sekä dokumentoida että tuoda esiin ryhmän toimintaa. Näin siitäkin huolimatta, että se vaati tässä muodossa jonkin verran tilaa ja kasvattajilta pientä lisäpanostusta muun arjen keskellä. Lähdimme opinnäytetyössä liikkeelle konkreettisen työmenetelmän kehittämisestä, mikä oli päiväkodin johtajan mielestäkin hyvä ajatus, koska tätä kautta toimintaa oli mahdollista viedä eteenpäin. Pyrimme aihevalinnalla vastaamaan myös pedagogisen dokumentoinnin haasteeseen tarjoten yhden tavan toteuttaa sitä.

7.1 Oma arviointi vasupuun toteutumisesta

Toteutuksessa haasteena oli vasupuun tekeminen erillään päiväkodin tiloista. Sen takia jouduimme koostamaan vasupuun osista ja vaikka olimme mitanneet käytettävissä olevan tilan, niin esimerkiksi viikko-ohjelman sijainti aiheutti epävarmuutta mittoihin. Saimme kuitenkin vasupuun toivotunlaisena seinälle ja olimme kaikki tyytyväisiä lopputulokseen. Visuaalisuuden ja selkeyden osalta vasupuu vastasi meidän sille asetettuja tavoitteita. Ryhmän opettajan hyvä panostus näkyi puolestaan toiminnan kuvauksena ja vasupuuhun saatiin sisältöä.

Opinnäytetyön ensimmäistä tavoitetta ei voida katsoa toteutuneeksi, koska päiväkotiryhmän vanhempien aktiivisuus ja kiinnostus vasupuuta kohtaan jäi selvittämättä. Van-

hempien kiinnostusta vasupuuta kohtaan olisi voinut esimerkiksi lisätä lasten itsensä tuottamalla sisällöllä. Samalla olisi voinut lisätä lasten osallisuutta varhaiskasvatuksen toteutuksen kehittämisessä. Lisäksi vasupuu oli ryhmässä vähemmän aikaa aktiivisessa käytössä kuin oli alun perin tarkoitus. Keväällä koronavirus esti normaalin arjen toiminnan päiväkodissa, jonka vuoksi emme saaneet ollenkaan kerättyä vanhemmilta palautetta vasupuusta. Emme myöskään saaneet vanhemmille tarkoitettua ideaalustaa vasupuuhun. Siksi alkuperäisestä tavoitteesta huolimatta emme voineet tuoda esiin vanhempien ajatuksia vasupuusta. Tällöin vasupuusta jäi myös uupumaan vanhempien osallisuuden kannalta oleellinen asia, jonka kautta vanhemmat olisivat voineet osallistua esimerkiksi toiminnan ideointiin ja suunnitteluun. Opettaja koki vasupuun kuitenkin lähtökohtaisesti hyvänä keinona kertoa vanhemmille Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Lisäksi kuten Buldu (2010), Higgins ja Cherrington (2017) totesivat, niin vanhemmat eivät välttämättä lue kovin paljoa seinillä olevia tiedotteita, minkä vuoksi vasupuu ei välttämättä herättänyt erityistä kiinnostusta.

Dahlgren ja Vatén (2019: 41) nostavat opinnäytetyössään esille varhaiskasvatuksen opettajien ajatuksia siitä, että pedagogisella dokumentoinnilla voidaan vaikuttaa yhteiskunnallisesti päivähoitoon liittyviin asenteisiin. Olimme pohtineet tätä asiaa myös itse ensimmäistä tavoitetta asettaessamme, kuten kiinnostuvatko vanhemmat uudenlaisesta tiedotteesta päiväkodin seinällä. Tämän opinnäytetyön pohjalta kiinnostus ei ole suurta, vaikka Päiväkotibarometrissä (Suomen Vanhempainliitto 2020a) innostus osallistua oli suurta.

Opinnäytetyön toinen tavoite toteutui hyvin. Ryhmän opettaja otti vasupuun aktiiviseen käyttöön osana ryhmän toimintaa. Opettajan kanssa käydyissä keskusteluissa ilmeni, että opettaja oli yksin vastuussa vasupuun täydentämisestä kuvilla. Emme olleet rajoittaneet vasupuuhun liitettäviä dokumentteja, vaan annoimme ryhmälle vapaat kädet vasupuun täydentämiseen. Ryhmän opettajan mielestä kuvat olivat luontevin tapa esittää päiväkodin toimintaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) näkökulmasta. Vasupuun käytössä oleellisinta onkin löytää juuri ryhmälle sopivin tapa toteuttaa sitä. Vasupuuta käytettiin silti ryhmän sisällä yhteisesti. Sen avulla kasvattajien oli mahdollista reflektoida ja arvioida toimintaansa, mikä nousi esille opettajan vastauksissa. Kysyttäessä miten vasupuu vaikutti ryhmän toiminnan arviointiin aikaisempaan verrattuna, vastasi opettaja, että *”Huomattiin mitä toimintaa meillä on liian vähän (sadut) ja lisättiin”*, joten vasupuulla oli ollut nopeasti vaikutusta ryhmän toimintaan ja pedagogiikan laajempaan toteutumiseen. Tällöin vasupuu on toiminut hyvin pedagogisena do-

kumenttina, jonka avulla toimintaa on arvioitu yhdessä. Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen (2017: 96-98) perään kuuluttivat juuri tällaista kehittämisotetta. Vasupuusta näki nopeasti, mitä aihealuetta oli käsitelty vähän ja niitä saatiin lisättyä mukaan. Normaalin arjen lisäksi, he toivat vasupuussa esille mistä lapset olivat innostuneita ja mitä poikkeavaa he tekivät. Ryhmän opettaja kertoi jatkavansa vasupuun käyttöä jatkossa, koska näki sen olevan selkeä tapa esittää tehtyä toimintaa. Tämä oli yksi keino saada toimintaa läpinäkyvämmäksi, joka oli nostettu esiin myös Lastentarhan opettajien liiton (2019) eettisissä ohjeissa.

Vasupuun suunnittelussa suurimpana haasteena meillä oli tiivistää valitut aihealueet. Jouduimme karsimaan tekstiä reilusti ja pohtimaan, miten asiat ilmaistaan mahdollisimman selvästi vanhempien kannalta sisällön pysyessä alkuperäisestä muuttumattomana. Onnistuimme mielestämme kiteyttämään asiasisällöt hyvin. Opettajan mukaan aihealueiden tiivistelmiä olisi voinut selkeyttää vieläkin enemmän, koska ne olivat hänen mukaansa yhä vaikea selkoisia vanhempien kannalta. Ensisijaisena tavoitteenamme oli kuitenkin tuoda Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita vanhemmille tutuiksi. Tiivistelmissä olisimme voineet tuoda näkyviin konkreettisemmin tavoitteet ja kirjoittaa ne vapaammin muotoiltuna kuin mitä teimme nyt.

Opinnäytetyötä teimme yhteistyössä vain yhden päiväkotiryhmän kanssa, mutta alussa pohdimme yhteistyötä useamman ryhmän kanssa. Sitä kautta olisimme saaneet toisenlaisia näkemyksiä vasupuun suhteen. Nyt opinnäytetyön tulokset kuvastavat ainoastaan yhtä toimintatapaa yhdessä ryhmässä vasupuun käytöstä ja vanhempien suhtautumista siihen. Toinen päiväkotiryhmä olisi tuonut myös mahdollisuuden vertailla vasupuita keskenään ja siten saada parempaa käsitystä siitä, miten vasupuu sellaisenaan soveltuu erilaisiin toimintaympäristöihin ja kuinka muuntuva vasupuu käytännössä on.

Jouduimme kysymään opettajalta palautetta vasupuusta sähköpostilla koronarajoitusten takia. Tarkoituksena oli haastatella häntä lopuksi, jolloin olisimme saaneet keskusteluvamman palautteenannon. Nyt palaute toimi lähinnä kyselynä meitä askarruttaneisiin asioihin, jolloin vastaukset jäivät alkuperäistä ajatusta suppeammiksi. Jälkikäteen ajateltuna parempi vaihtoehto olisi ollut puhelinhaastattelu, jolloin olisimme voineet esittää tarkentavia kysymyksiä, mutta kevään haastava tilanne rajoitti meidän toimintaamme.

7.2 Päiväkotiryhmän opettajan palaute

Ryhmän opettajan palautteessa ja hänen kanssaan käydyissä keskusteluissa tuli esiin, että vasupuulla voi kehittää ryhmän pedagogista toimintaa. Vasupuussa toteutui siten pedagogisen dokumentoinnin tavoite, jossa toimintaa suunnitellaan ja arvion kautta muutetaan. Tämäkin siitä huolimatta, että vasupuu otettiin ryhmässä käyttöön kesken kauden, eikä heillä ollut valmiita toimintamalleja. Toisaalta vasupuu vaatii aktiivista työotetta, joka opettajan mukaan toteutui hyvin, koska kuvaaminen oli hänelle luontevaa työssä ja hän halusi kehittää aktiivisesti ryhmän toimintaa. Opettaja keskittyi ottamaan normaalin arjen lisäksi kuvia siitä, mistä lapset olivat innostuneita ja mitä poikkeavaa he tekivät.

Vasupuun käytössä opettajan mielestä haastavaa oli välillä pohtia mihin aihealueeseen kuvia liitetään, koska usein toiminnassa sekoittuvat eri aihealueet. Opettaja nosti esiin myös vasupuun sijoittelun, joka oli lasten kannalta liian korkealla. Toisaalta vasupuu oli tarkoitettu ensisijaisesti heidän vanhemmilleen ja ryhmän kasvattajille. Opettajan kanssa käydyissä keskusteluissa hän koki ajoittain haasteelliseksi liittää jonkin tietyn toiminnan kuvia vasupuuhun, koska hänen olisi pitänyt sekä ohjata toimintaa että kuvata sitä samaan aikaan.

Opettajan mukaan vasupuu voisi sopia hyvin vanhemmille varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kertomiseen, mikäli vanhemmat haluavat tietoa. Vanhempien kiinnostuksen puute osallisuuteen tuli varhain esille opettajan kanssa käytyjen keskustelujen kautta. Opettaja ei ollut huomannut myöskään eroa vanhempien kanssa käytävään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön vasupuun tultua käyttöön. Vanhempien vähäinen kiinnostus ei ole linjassa Vanhempainliiton tekemän barometrin (2020a) kanssa. Siinä vanhemmat kuvattiin halukkaiksi osallistuman päiväkodin toimintaan. Opettaja pohti myös palautteessaan, että tiivistelmät itsessään (Liite 2.) olivat liian vaikeaselkoisia vanhemmille. Tähän tulisikin kiinnittää erityistä huomiota, mikäli vasupuuta lähtee jatkossa toteuttamaan viestittämiseksi vanhempien suuntaan. Toisaalta opettaja näki vasupuussa myös potentiaalia yksittäisen lapsen kehityksen seuraamisessa ja dokumentoimisessa.

8 Pohdinta

Päiväkotibarometrin (Suomen vanhempainliitto 2020b: 10) tulosten perusteella suositeltiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden avaamista vanhemmille, koska esimerkiksi paikallisen ja lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman erot olivat vanhemmille epäselviä. Päiväkotibarometrin vastausten perusteella vanhemmista vain hieman alle puolet koki saavansa tarpeeksi tietoa lapsensa oppimisesta, päiväkodin toiminnasta ja tavoitteista. Viestinnän tulisi olla säännöllistä sekä viestinnän kanavista että sisällöstä tulisi sopia vanhempien kanssa (Suomen Vanhempainliitto 2020a: 12, Suomen Vanhempainliitto 2020b: 12.)

Mikäli päiväkotiryhmä alkaisi hyödyntää vasupuuta tulisi heidän pohtia mikä yhteys vasupuuhun tehtävällä dokumentoinnilla ja pedagogiikalla on. Esimerkiksi kuva lapsista jonossa voi olla pedagogiikan kannalta relevantti, jos kyseisessä tilanteessa on harjoiteltu vuoron odottamista tai järjestäytymisessä on harjoiteltu aakkosia jonoa tehtäessä. Tällöin kuvan jonosta voisi liittää vasupuussa osaksi aihealuetta ”Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot”. Näin dokumentoinnilla on kerrottu päiväkodin arjesta ja samalla tuotu esiin pedagogista työtettä arjen keskellä. Tavallaan on eri asia kertoa pelkästään toiminnasta kuin kertoa toiminnasta ja siihen vaikuttavista pedagogisista tavoitteista.

Toiminnasta kertominen vanhemmille on osa kasvattajien työnkuvaa, mutta sitä voisi parantaa monella tapaa (Buldu 2010, Higgins — Cherrington 2017.) Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää vasupuusta väline, jonka avulla olisi mahdollista syventää haku-tilanteiden keskustelua ja rikastuttaa vasukeskusteluja. Toisaalta kuten työssämme tuli ilmi vanhemmat voivat olla tyytyväisiä nykyiseen tiedonsaantiin, eivätkä ole siten kiinnostuneita lisätiedosta. Kuten Skotlannissa toteutetussa tutkimuksessa kävi ilmi, niin vanhemmat kokivat lapsen turvallisuuden ja hoivan tärkeimmäksi asiaksi varhaiskasvatuksessa ja seuraavaksi tärkeintä oli opetuksen laatu. Samalla tapaa kasvokkain käydyt keskustelut kasvattajien kanssa lisäsivät tyytyväisyyttä vanhemmissa. (Foot — Howe — Cheyne — Terras — Rattray 2000: 195-196.) Henkilöstön tulisi pohtia onko lisätiedottamiselle ja toiminnan avaamiselle suurempaa tarvetta. Onko esimerkiksi laaja-alaisen osaamisen avaaminen vasupuun käytön kannalta tärkeää tai tuoko se lasten vanhemmille lisäarvoa? Vai pitäisikö vasupuussa keskittyä ainoastaan kuvaamaan päivittäistä pedagogista toimintaa?

Opinnäytetyössämme vasupuusta olikin suurempi hyöty pedagogisen dokumentoinnin välineenä. Dokumenteista kasvattajat huomasivat, että tiettyihin aihealueisiin tuli enemmän sisältöä kuin toisiin. Tämän jälkeen he kehittivät toimintaansa menetelmillään monipuolisemmaksi, jolloin vasupuu toteutti pedagogisen dokumentoinnin periaatetta. Vasupuu osoittautui siten toimivaksi arvioinnin menetelmäksi, jos päiväkotiryhmästä löytyy halua toteuttaa aktiivista pedagogista dokumentointia. Arvioinnin perusteella toimintaa voidaan muokata monipuolisemmaksi ja siten tehdä toimintaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) tavoitteiden mukaiseksi vasupuuta hyödyntäen. Vasupuu voikin sopia tässä muodossa parhaiten välineeksi kasvattajille toiminnan kehittämisessä.

Oppiva työyhteisö on liitetty osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019: 29). Siksi on tärkeää, että varhaiskasvatuksen henkilöstö arvioi jollain tapaa omaa toimintaansa. Oppiva työyhteisö vaatii rutineista luopumista ja avointa suhtautumista uusiin työmenetelmiin. Samalla tapaa pedagoginen dokumentointi vaatii uudenlaista asennoitumista toiminnan dokumentoimiseen. Vasupuu on siihen joustava toimintatapa, koska siihen voi helposti liittää painopistealueita kuten toimintaympäristön kehittämisen tai liikunnan. Näin paikallisia painotuksia voidaan nostaa esiin. Vasupuuta tuleekin soveltaa ryhmän tarpeisiin vastaavaksi, eikä esimerkiksi kuvien ottaminen ole välttämättömyys, vaan toimintaa voidaan avata myös kirjoittamalla. Dokumentoinnin tulisi olla ryhmän kannalta mahdollisimman luontevaa ja sitä voi toteuttaa esimerkiksi Post It –tarralapuilla. Tärkeää kuitenkin olisi, että kaikki ryhmän kasvattajat osallistuisivat dokumentointiin työmäärän tasaamiseksi ja oppiva työyhteisö toteutuisi. Vasupuun käyttäminen pedagogisen dokumentoinnin apuna vaatii ryhmältä myös tietynlaista rohkeutta tuoda omaa päivittäistä toimintaansa näkyvästi esille jopa muille kuin oman ryhmän kasvattajille.

Vaikka opinnäytetyön yhteistyöryhmän vanhemmat eivät olleet kiinnostuneita vasupuusta, niin vanhempien näkökulmasta vasupuuta voisi hyödyntää esimerkiksi vanhempainilloissa keskustelun apuna. Vasupuuta voisi hyödyntää syksyllä uuden ryhmän aloittaessa toimintaansa, jolloin kasvattajat voisivat kerätä ideoita toimintaansa ja seurata myöhemmin, miten niitä on toteutettu. Samalla toimintaan voisi liittää ryhmävasun tavoitteita ja niiden seuranta. Vasupuussa voisi esimerkiksi olla vain pelkät aihealueiden otsikot, joiden perusteella vanhemmat kertoisivat omin sanoin heidän toiveistaan aihealueen toteuttamiseksi. Tämän jälkeen asiasta voitaisiin käydä keskustelua ja liittää myöhemmin joitakin dokumentteja havainnollistamaan eri sisältöjä. Näin aihealuei-

den sisällöt ja niiden tavoitteet tulisivat tutummaksi vanhemmille. Vanhempainiltojen ohella vasupuuta voisi hyödyntää vanhempien idea tai palautekanavana. Tarkoituksenamme oli lisätä vasupuuhun oksi vanhempien ehdotuksia varten, jota kautta toimintaa olisi voinut kehittää heidän ideoidensa pohjalta. Tätä kautta vanhemmilla olisi tarjottu mahdollisuus osallistua toiminannon suunnitteluun läpi toimintakauden. Toisaalta tätä tulisi tukea esimerkiksi kuukausikirjeissä, joiden kautta vanhempia sekä muistutettaisiin että aktivoitaisiin mukaan ideointiin.

Muita sopivia kohderyhmiä vasupuulle voisi olla sekä 1–3 –vuotiaiden ryhmä että maahanmuuttajat. Vasupuu voisi sopia hyvin 1–3 -vuotiaiden lasten vanhemmille kertomaan ryhmän toiminnasta kuvallisesti, koska pienten lasten kyky sanoittaa päivän tapahtumia on rajallinen. Vaikka keskustelut lasten hakutilanteissa ovat tärkeitä, niin kuvallisella viestinällä toiminta avautuu toisella tapaa. Samalla tapaa vasupuuta voisi käyttää visuaalisena apuna toimiessa maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa selventämään varhaiskasvatuksen sisältöä ja tavoitteita. Vasupuun kautta päiväkodin toiminta voisi tulla heille paremmin esille. Monipuolisempi kuva päiväkodin toiminnasta voisi vahvistaa vanhempien ja päiväkodinvälisen luottamuksen rakentumista, etenkin edellä mainituissa ryhmissä.

Vasupuun suurin mahdollisuus on lopulta kuitenkin digitaalisena versiona. Higgins ja Cherrington (2017) havaitsivat digitaalisen portfolion hyödyiksi muun muassa kasvokkain käytyjen keskustelujen parantumisen kasvattajien ja vanhempien välillä ja keskustelunaiheiden lisääntymisen niin aikuisten kuin lastenkin kanssa. Digitaalinen portfolio ei ole aikaan eikä paikkaan sidottua, jolloin vanhemmilla on paremmat mahdollisuudet osallistua keskusteluun haluamallaan hetkellä. Digitaalinen vasupuu voisi olla kasvattajille helpompi ja mielekkäämpi käyttää, kun kuvia ei tarvitse erikseen tulostaa paperille. Samalla video-otoksiakin voisi hyödyntää osana vasupuuta. Vanhemmat voisivat myös käydä katsomassa digitaalista vasupuuta silloin kuin heille sopii, mikä lisäisi vasupuun joustavuutta huomattavasti. Myös Purola ja Smeds (Diggaa mun digimatkaa 2019) tuovat esille digitaalisen portfolion mahdollisuudet luoda merkittävää lisäarvoa lapsen kasvuprosessin ymmärtämiselle. Digitaalisia portfolioita ei ole kuitenkaan hyödynnetty suomalaisessa varhaiskasvatuksessa (Diggaa mun digimatkaa 2019.) Samalla tapaa opinnäytetyössämme ei hyödynnetty digitaalisuutta vasupuun toteutuksessa. Digitaalinen vasupuu voisikin olla erinomainen ja varteen otettava tapa kertoa toiminnan tavoitteista ja toteuttaa samalla pedagogista dokumentointia.

Lähteet

Ahonen, Liisa — Roos, Piia 2019. Iloa ja oivalluksia! Pedagogiikan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Waasa Graphics oy. Vaasa.

Ahonen, Liisa 2017. Vasun käyttöopas. PS-Kustannus. Jyväskylä.

Buldu, Mehmet 2010. Making learning visible in kindergarten classrooms: Pedagogical documentation as a formative assessment technique. *Teaching and Teacher Education* (26) 1439-1449.

Dahlgren, Katja — Vatén, Anne 2019. Varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia pedagogisesta dokumentoinnista yhteistyössä huoltajien kanssa. Helsinki, Metropolia Saatavilla osoitteessa <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/166884/Dahlgren_Katja_ja_Vaten_Anne.pdf?sequence=2&isAllowed=y> Luettu 3.10.2019.

Diggaa mun digimatkaa 2019. Digitaaliset portfoliot varhaiskasvatuksen pedagogisen toimintakulttuurin kehittämisessä. Kirkkonummen kunta. Saatavilla osoitteessa <<https://indd.adobe.com/view/9ce1fc00-a197-48e0-851f-c0d88ee6b402>> Luettu 3.10.2019

Foot, Hugh — Howe, Christine — Cheyne, Bill — Terras, Melody — Rattray, Catherine 2000. Pre-school Education: parents' preferences, knowledge and expectations. *International Journal of Early Years Education* Vol. 8 No. 3.

Hakkarainen, Pentti 2001. Leikki ja kehitys. Teoksessa Karila, Kirsti — Kinos, Jarmo — Virtanen, Jorma (toim.): Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. PS-Kustannus. Jyväskylä.

Higgins, Amanda — Cherrington, Sue 2017. What's the story? Exploring parent-teacher communication through ePortfolios. *Australasian Journal of Early Childhood*. Vol. 42 (4)

Hostyn, Ine — Mäkitalo, Anna-Riitta — Hakari, Sylvia — Vandenbussche, Liselotte 2018. The professional actuation of pedagogical documentation in Belgian and Finnish early childhood education settings. Taylor & Francis Group.

Hujala, Eeva – Turja, Leena. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus. s. 389.

Karvi 2018a. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 toimeenpanon arviointi. Julkaisut 16. Juvenes Print Suomen Yliopistopaino Oy Tampere.

Karvi 2018b. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Julkaisut 24. Tampere. Saatavilla osoitteessa <https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_vaka_laadun-arvioinnin-perusteet-ja-suositukset.pdf> Luettu 28.11.2019.

Karvi 2019. Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Julkaisut 15. Tampere. <https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf> Luettu 28.11.2019.

Koivunen, Pirjo-Leena — Lehtinen, Taisto 2015. Kasvu kiikarissa Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajalle. Ps-Kustannus. Juva.

MacDonald, Margaret 2007. Toward formative assessment: The use of pedagogical documentation in early elementary classrooms. *Early Childhood Research Quarterly*. Vol. 22. (2) 232-242.

Mahkonen, Sami 2018. Vuoden 2018 varhaiskasvatuslaki. Edita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Martin, Shirley 2006. Opportunities for Parent Partnership and Advocacy in Early Years Services in Ireland. *New Zealand Research in Early Childhood Education Journal*. Vol. 9.

Opetushallitus 2020. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pätkinänkuoressa. Verkkodokumentti. <<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-pahkinankuossa>>. Luettu 13.5.2020.

Rintakorpi, Kati — Lipponen, Lasse — Reunamo, Jyrki 2014. Documenting with parents and toddlers: a Finnish case study. *Early Years*, 34(2), ss. 188–197.

Rintakorpi, Kati — Reunamo, Jyrki. 2016. Pedagogical documentation and its relation to everyday activities in early years. *Early Child Development and Care*, 187(11), ss. 1611–1622.

Rintakorpi, Kati — Vihmari-Henttonen, Elsa 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.

Rintakorpi, Kati 2019. Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Seminaari Metropolia Ammattikorkeakoulussa.

Salonen, Kari 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun Ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku. Saatavilla osoitteessa <<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>> Luettu 27.11.2019

Suomen Vanhempainliitto 2020a. Päiväkotibarometri 2019 - Kurahousupuheesta kohti aitoa osallisuutta. Päiväkotilasten vanhempien näkemyksiä osallisuudesta ja kodin ja päiväkodin yhteistyötä. Tekstiversio <https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2020/02/Kurahousupuheesta-kohti-aitoa-osallisuutta-pa%CC%88iva%CC%88kotibarometri-2019_tekstiversio.pdf>. Luettu 23.3.2020

Suomen Vanhempainliitto 2020b. Päiväkotibarometri 2019 - Kurahousupuheesta kohti aitoa osallisuutta. Päiväkotilasten vanhempien näkemyksiä osallisuudesta ja kodin ja päiväkodin yhteistyöstä. Graafinen tiivistelmä <https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2020/01/PAIVAKOTIBAROMETRI2019_verkko.pdf>. Katsottu 23.3.2020.

Talentia 2017. Arki, arvot ja etiikka Sosiaalialan ammattihenkilön ohjeet. Punamusta oy. Saatavilla osoitteessa: <<https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>> Luettu 7.4.2020.

Ukkonen-Mikkola, Tuulikki — Fonsén, Elina 2018. Researching Finnish early childhood teachers' pedagogical work using Layder's research map. *Australasian journal of Early Childhood*. Vol. 43 No. 4.

Varhaiskasvatuksen opettajien liitto 2019. Lastentarhanopettaja ammattietiikka. Saatavilla osoitteessa: <<https://www.vol.fi/uploads/2019/01/d5163f9f-etiikka.pdf>> Luettu 7.4.2020.

Varhaiskasvatuslaki 2018/540. Annettu Helsingissä 13.7.2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2019. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Helsinki.

Venninen, Tuulikki — Leinonen, Jonna — Rautavaara-Hämäläinen, Maija — Purola, Karoliina 2011. ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä- mitä se lopulta tarkoittaa?”. Socca Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Työpapereita 2011:2. Saatavilla osoitteessa: <http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paakaupun_kiseudun_paivakodeissa_2011.pdf> Luettu 16.1.2020.

Venninen, Tuulikki — Purola, Karoliina 2013. Educators’ views on parents’ participation on three different identified levels. Journal of Early Childhood Education Research. Vol. 2. (1) 48-62.

Liite 1. Vasupuu

Liite 2. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden aihealueiden tiivistelmät

OPPIMISEN ALUEET

Kielten rikas maailma

Huomioidaan lasten sanalliset ja sanattomat aloitteet tukien vuorovaikutustaitoja ja itsensä ilmaisua

Toimintaa sanallistetaan ja harjoitellaan kertomista ja puheenvuorottelua.

Lorut, laulut ja tarinat sanavaraston kehittymisen ja kieliin kiinnostuksen lisäämisen apuna.

Ilmaisun monet muodot

Musiikilliseen ilmaisuun tutustuminen ja kokemusten saaminen leikinomaisen toiminnan kautta eri välineitä ja menetelmiä hyödyntäen.

Kuvataiteellisen ilmaisun ja luovuuden kehittäminen kokeilemalla erilaisia välineitä, tapoja ja materiaaleja. Tulkitaan kuvataidetta monipuolisesti.

Sanalliseen ja **keholliseen** ilmaisuun rohkaiseminen lasten mielikuvituksesta nousseiden teemojen mukaisesti draaman, tanssin ja leikin keinoin.

Minä ja meidän yhteisömme

Erilaisten katsomusten, kulttuurien ja sääntöjen pohtimista yhdessä.

Käsitellään lapsia askarruttavia ja kiinnostavia asioita. tarkastellaan lähiympäristön ja yhteisöjen moninaisuutta menneisyydestä tulevaisuuteen.

Tutustutaan median eri muotoihin ja sen vastuulliseen käyttämiseen ja tuottamiseen leikinomaisella toiminnalla.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Matematiikan osa-alueisiin tutustuminen havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan kautta.

Eri ympäristöissä vastuullisesti toimimisen harjoittelua kestävään elämäntapaan tukien.

Erilaisiin tietoteknisiin laitteisiin ja ratkaisuihin sekä niiden vastuulliseen käyttämiseen tutustuminen.

Kasvan, liikun ja kehityn

Lapsia innostetaan liikkumaan säännöllisesti ja monipuolisesti kehittäen kehontuntemusta ja –hallintaa ohjatusti ja omaehtoisesti.

Monipuolisen ja terveellisen ruokailutottumuksen edistämistä ja ruokien alkuperiin tutustumista eri aistien ja tutkimisen avulla.

Henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen sekä terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien asioiden tarkastelua ja harjoittelua.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Ajattelu ja oppiminen

Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan.

Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa.

Teema- ja projektityöskentely lähtee lasten mielenkiinnon kohteista.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä.

Opetellaan ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti.

Lapsia tuetaan kulttuuri-identiteettien rakentamisessa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Käsitellään hyvinvoinnin edistämistä, kuten lepoa, ravintoa, liikuntaa.

Lapsia autetaan itsesääteilyssä ja tunnetaitoja vahvistetaan.

Ohjataan kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Monilukutaidon käsittelyä ympäröivän maailman ymmärtämiseksi

Tutkitaan ja havainnoidaan viestintäteknologian roolia arkielämässä.

Digitaalista dokumentaatiota hyödynnetään leikeissä ja arjessa.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Tuetaan lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa kasvattajien kanssa.

Lapsi ymmärtää, että omalla toiminnalla voi vaikuttaa hyvinvointiin.

LEIKKI

Leikki on varhaiskasvatuksen keskeinen työtapana. Siinä yhdistyvät innostus, yhdessä tekeminen ja omien taitojen kokeileminen.

Edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Lapset oppivat leikissä yhteisön sääntöjä, sosiaalisia suhteita ja käsitystä itsestään.

Keskinäinen vuorovaikutus luo perustan ajattelun ja kielen kehitykselle.

Henkilöstö mahdollistaa leikin edellytykset ja ohjaa sopivalla tavalla.

Liite 3. Tiedote vanhemmille

Tiedotuskirje opinnäytetyöstä lasten vanhemmille

Opinnäytetyön tekijät: Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä

Ammattikorkeakoulu: Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tutkinto: Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön aihe: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet näkyväksi vanhemmille

Hei,

Opiskelemme Metropoliaa sosionomin tutkintoa varhaiskasvatuksen opintopolulla ja teemme parhaillaan opinnäytetyötä. Olemme sopineet yhteistyöstä ryhmän kanssa ja tarkoituksenamme on tuoda varhaiskasvatussuunnitelman perusteita paremmin esiin ryhmän toiminnassa Vasupuun avulla. Toivomme opinnäytetyömme lisäävän vanhempien tietoisuutta päiväkodin toiminnasta, eikä se edellytä teiltä vanhemmilta aktiivista osallistumista.

Mikä on Vasupuu?

Opinnäytetyötä varten teemme ryhmän eteisen seinälle Vasupuun, jossa kerromme lyhyesti keskeisimpiä teemoja varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Ryhmän kasvattajat liittävät vasupuuhan tammi-maaliskuun ajan esimerkiksi tekstiä tai kuvia, miten ryhmässä on toteutettu kutakin teemaa.

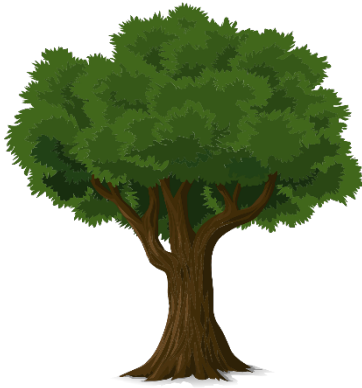
Vasupuun pääajatus on avata varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden merkitystä varhaiskasvatuksen toteutuksessa. Toivomme Vasupuun lisäävän tietoisuutta päiväkodin toiminnasta, syventävän keskusteluja päiväkodin ja vanhempien välillä sekä helpottavan toiminnan suunnitteluun osallistumista.

Mikä on varhaiskasvatussuunnitelman perusteet?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sisältää varhaiskasvatuksen keskeisiä päämääriä ja tavoitteita. Se on Opetushallituksen antama määräys ja asiakirja, joka ohjaa varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Asiakirja sisältää viitteitä varhaiskasvatukseen ja ohjeita paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen, kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Kysyttävää?

Aiomme kerätä maaliskuun aikana Vasupuun käytöstä palautetta ja kokemuksia päiväkotiryhmän kasvattajilta, mutta kuulisimme mielellämme myös teidän ajatuksianne. Kuten muukin osallistuminen myös palautteen antaminen on vapaaehtoista ja täysin anonyymia.

Mikäli teillä herää kysymyksiä tai ajatuksia opinnäytetyöme suhteen, niin voitte olla yhteydessä ryhmän kasvattajiin tai myös suoraan meihinkin.

Ystävällisin terveisin,

Marko Tammelin
Tommi Mäkelä

Liite 4. Palautekysely ryhmän kasvattajille

1. Vasupuun käyttö yleisesti

- Mikä vasupuun käytössä oli helppoa ja miksi?
- Mikä vasupuun käytössä oli haastavaa ja miksi?

2. Vasupuun käyttö pedagogisena dokumentointina

- Miten valitsitte mitä dokumentoitte vasupuuhun?
- Millä tavoin vasupuu vaikutti ryhmän toiminnan arviointiin aikaisempaan verrattuna?
- Miten vasupuu vaikutti ryhmän toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen?
- Miten vasupuu vaikutti yhteistyöhön vanhempien kanssa?
- Miten vasupuu sopii mielestänne vasun perusteiden kertomiseen vanhemmille?
- Miten vasupuu sopii mielestänne pedagogisen dokumentoinnin välineeksi?

3. Vasupuun kehittäminen

- Jatkatteko vasupuun käyttöä tulevaisuudessa, jos niin miksi / miksi ette?
- Miten vasupuuta voisi kehittää ja hyödyntää paremmin?
- Voisiko vasupuun periaatetta käyttää mielestänne yhden lapsen kehityksen dokumentointiin?
- Muita ajatuksia vasupuusta?

Liite 5. Vasupuu opas

VASUPUU ARVIOINNIN APUNA

© Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä

MIKÄ ON VASUPUU?

Vasupuu on työmenetelmä, jossa yhdistyvät Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteet ja pedagoginen dokumentointi.

Vasupuuhun liitettyjen dokumenttien avulla toimintaa voidaan arvioida ja kehittää yhdessä kasvattajien ja vanhempien kanssa.

Vasupuu on muokkailtavissa päiväkotiryhmän omien teemojen ja painopisteiden mukaan.

Vasupuu sijoitetaan näkyvälle paikalle ryhmätilaan tai vaihtoehtoisesti digitaalisena ryhmän käyttämälle alustalle.

© Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä

PEDAGOGINEN DOKUMENTTI

Vasupuuta voidaan pitää pedagogisena dokumenttina, jonka avulla toimintaa voidaan kehittää yhdessä kasvattajien, vanhempien ja myös lasten kanssa.

Toimintaa kuvataan aktiivisesti eri menetelmin ja niiden perusteella toimintaa arvioidaan yhdessä. Minkälaista toimintaa on ollut esimerkiksi kuukauden aikana ja minkälaisia menetelmiä niissä on käytetty.

Onko toiminta ollut monipuolista ja vastannut Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteisiin ja miten toiminta on onnistunut.

© Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä

VASUPUUN HYÖTYJÄ

Vasupuu tuo konkreettisesti päiväkotiryhmän toiminnan näkyville.

Visuaalisuutensa ja kuvien avulla vasupuu on helposti lähestyttävä ja ymmärrettävä.

Vasupuun avulla saadaan nopeasti katsaus siihen onko toiminnassa vaihtelua ja käytetty monipuolisia menetelmiä Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vasupuun avulla saadaan pedagoginen dokumentointi luontevasti osaksi arkea ja arviointia.

© Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä

VANHEMPIEN KANSSA

Aktiivisten vanhempien kanssa Vasupuuta voidaan hyödyntää toiminnasta ja tavoitteista kertomiseen ja elävöittämään vanhempien osallisuutta päiväkodin ja kodin välisessä kommunikaatiossa.

Vasupuuta voidaan käyttää myös eri tasoisten Varhaiskasvatussuunnitelmien erojen selvittämisen ja kertomisen apuna vanhemmille.

Vasupuuhun voidaan myös yhdistää vanhemmille anonyymi palaute- tai idealaatikko tai alusta, jonka avulla ryhmän toimintaa voidaan suunnitella ja kehittää.

© Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä

YHTEENVETO

MIKÄ ON VASUPUU?

Vasupuussa yhdistyvät
Varhaiskasvatussuunnitelman
perusteiden tavoitteet ja ryhmän
toiminta kuvia, piirustuksia ja
muuta tuotoksia apuna käyttäen

Muokattavissa ryhmän teemojen
ja painopisteiden mukaan.

Sijoitetaan ryhmän seinälle
näkyvälle paikalle tai ryhmän
pilvipalveluun

PEDAGOGINEN DOKUMENTTI

Suunnittele:

Kehitä ja suunnittele yhdessä
lasten ja vanhempien kanssa.

Havainnoi:

Mitä ollaan tehty?
Oliko toiminta
Varhaiskasvatussuunnitelman
tavoitteiden mukaista?

Arvioi:

Toteutuiko tavoitteet.
Mitä voisi parantaa?

VASUPUUN HYÖTYJÄ

Toiminnan monipuolisuus tai sen
puute konkreettisesti näkyvillä.

Varhaiskasvatuksen laadun
tarkkailu ja kehittäminen

Väline monipuolisemman
toiminnan kehittämiseksi

Luontevasti osaksi työtä
arvioinnin avuksi

VANHEMPIEN KANSSA

Vasupuuta voidaan hyödyntää
myös vanhempainilloissa
varhaiskasvatussuunnitelmien
erojen selkiyttämiseksi.

Kuukausikirjeissä tavoitteiden ja
toiminnan yhteensovittaminen
kuvien avulla

Vaikuttamisen väline.
Vanhempien ideat ja toiveet.

MITÄ TARVITSET?

Tarvitset kartonkia tai muuta vastaavaa askartelutarviketta puun valmistamiseen

Tarvitset toiminnan kannalta tärkeät Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden Oppimisen alueet tiivistettyinä omien painopisteiden mukaan.

Tarvitset ryhmässä kasvattajien yhteisen panoksen aktiiviseen käyttämiseen, jotta taakka ei jää vain yhden harteille

Tarvitset näkyvän paikan ryhmän eteisestä tai ryhmätilasta. Vaihtoehtoisesti vasupuuta voi myös käyttää esimerkiksi ryhmän käytössä olevalla sähköisellä tiedotusalustalla.

© Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä

VASUPUU ESIMERKKI

© Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä

Tehty osana opinnäytetyötä.

© Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä
Metropolia Ammattikorkeakoulu 2020

Kansikuva: OpenClipArt-Vectors, Pixabay
Vasupuu kuva: Marko Tammelin

Opas tehty Canva.com -sivustolla

© Marko Tammelin ja Tommi Mäkelä